

ACHTERGROND ARM EN RIJK GESCHIEDEN OP SCHOLEN; UTRECHT KOMT MET CENTRAAL AANMELDSYSTEEM

Tweedeling nog altijd een probleem op basisscholen

Kinderen uit een straat in Kanaleneiland voorrang geven op een basisschool in Oog in Al? Het is een van de mogelijke maatregelen die de tweedeling tussen arm en rijk op scholen kan verkleinen. Dat er iets moet gebeuren, is volgens experts in ieder geval duidelijk.

Famke Seine
Utrecht

De verontwaardiging was groot, toen onlangs een rapport verscheen waaruit bleek dat de tweedeling tussen arm en rijk groot is op Utrechtse basisscholen. Tientallen scholen bleken enkele jaren geleden de wet te hebben overtreden. Voornamelijk theoretisch opgeleide ouders meldden hun eenjarige kind aan bij de door hen gewenste school, op een 'schaduwlijst'.

Wettelijk ligt de aanmeldleeftijd op 3 jaar, met als doel alle ouders evenveel kans te geven. Door die regel lange tijd te omzeilen, ontstonden er witte en zwarte scholen in Utrecht. De gemeenteraad besloot in 2021 de zogenoemde schaduwlijsten voorgoed gedag te zeggen door voortaan met een centraal aanmeldsysteem te werken. Op deze manier hoopt de gemeente ouders gelijke kansen te geven om hun kind op de school van hun voorkeur te plaatsen.

Naar aanleiding van het rapport onderzocht de gemeente hoe erg het onderwijs verdeeld is in Utrecht. Uit het onderzoek blijkt dat op Utrechtse basisscholen de tweedeling tussen arm en rijk het grootste probleem is. Basisscholen zitten vaak óf vol met kinderen van theoretisch opgeleide ouders, óf met kinderen met praktisch opgeleide ouders. En dat moet aangepakt worden, sprak de Utrechtse gemeenteraad onlangs uit.

'Zorgelijk'

Volgens Guido Walraven, coördinator van het Kenniscentrum Gemengde Scholen, is het erg belangrijk dat Utrecht iets doet aan deze tweedeling. „Het is zorgelijk dat kinderen opgroeien in bubbels van gelijkgestemden. Kinderen moeten elkaar ontmoeten, dat is goed voor hun ontwikkeling. Later moeten zij ook met mensen met verschillende achtergronden kunnen omgaan.”

Wat het effect is op de kwaliteit van het onderwijs, daar is de wetenschap nog niet over uit. Wel benadrukte de onderwijsinspectie in 2018 dat de tweedeling op basisscholen

een negatief effect heeft op het contact tussen verschillende groepen in de samenleving; deze komen elkaar immers minder snel tegen.

De vraag die volgt is: hoe kan de gemeente deze tweedeling in het onderwijs te lijf gaan? Volgens Walraven is een centraal aanmeldpunt slechts de eerste stap. „Je moet een extra spelregel toevoegen aan het gezamenlijk beleid.” Hij doelt op regels die ervoor moeten zorgen dat kinderen van lageropgeleide ouders voorrang krijgen op scholen in 'hoogopgeleide' wijken.

Het zou beter zijn om een spelregel te maken voor een leerlingenpopulatie die een afspiegeling is van de gehele stad, op basis van opleidingsniveau

– Guido Walraven

Nu zijn er voorrangregels voor kinderen die broertjes of zusjes op de school van voorkeur hebben zitten en voor kinderen die in de buurt wonen. Volgens Bastian Ravesteijn, universitair docent aan Erasmus School of Economics, versterken deze voorrangregels de tweedeling op basisscholen. Samen met zijn collega Coen van de Kraats heeft hij een data-

onderzoek gedaan naar onderwijssegregatie op basisscholen in Nederland. Volgens Ravesteijn komt de tweedeling voor een groot deel doordat wijken in Utrecht zo gescheiden zijn. Zo zijn er grote verschillen tussen wijken die soms vlak naast elkaar liggen. Ouders kiezen meestal een basisschool die in de buurt is, maar omdat wijken gesegregeerd zijn, worden scholen dat ook.

Inkomensverschillen

Zo laat de website opgezet door Ravesteijn en zijn collega per buurt in Utrecht inkomensverschillen op de basisschool zien. 70 procent van de klasgenoten van basisschoolleerlingen uit Kanaleneiland komt uit gezinnen met een laag inkomen. Terwijl dit in Utrecht-Oost maar 6 procent is. Omgekeerd bestaan de klassen van leerlingen uit Oost voor 76 procent uit kinderen uit een gezin met een hoog inkomen, terwijl dit in Kanaleneiland maar 4 procent is.

Een maatregel die wellicht wél effect heeft op de verdeling tussen scholen, is om bepaalde straten of wijken te selecteren met huishoudens met een gemiddeld laag inkomen. Deze kunnen voorrang krijgen op scholen in wijken met hoge inkomens.

Tweedelingexpert Walraven is hier groot voorstander van. „Het zou beter zijn om een spelregel te maken voor een leerlingenpopulatie die een afspiegeling is van de gehele stad, op basis van opleidingsniveau”, aldus Walraven. Het opleidingsniveau van ouders is volgens Walraven de belangrijkste graadmeter van ongelijkheid op scholen. In Rotterdam be-

▲ **'Tijd voor nieuw schoolbeleid in Utrecht': De gemeente Utrecht heeft nieuwe maatregelen tegen kansenongelijkheid voorgesteld.** ARCHIEFFOTO ANP

ANP

Het beeld is dat de verschillen in de VS groot zijn, maar in een stad als Utrecht is het niet heel anders

– Guido Walraven, coördinator van het Kenniscentrum Gemengde Scholen

staat er al zo'n initiatief, dat vanuit het schoolbestuur en in samenspraak met ouders in werking is gezet bij de Nieuwe Park Rozenburgschool.

Maar volgens Walraven kan er ook terrein gewonnen worden bij het keuzegedrag van ouders. Zo blijkt uit meerdere onderzoeken dat ouders die in wijken wonen met gemengde inkomensgroepen, nog steeds basisscholen kiezen die gevuld zijn met leerlingen uit dezelfde inkomensgroep.

Een zogenoemde 'scholencarrousel' biedt volgens Walraven uitkomst. Hierbij ga je met een groepje ouders op pad om een aantal scholen in de buurt te verkennen. In steden, onder meer in Amsterdam, wordt dit al gedaan. Walraven: „Wat je bij deze scholencarrousel zag is dat hoogopgeleide ouders samen op pad gingen, ook naar een school met kinderen met lageropgeleide ouders, en vervolgens met elkaar afspraken om samen hun kinderen bij die school aan te melden.”

Nieuwe scholen

Een ander belangrijk beleidspunt dat de Utrechtse gemeente volgens Walraven kan verbeteren, is op welke plek de gemeente scholen bouwt. Zo kan de gemeente beter een nieuwe school neerzetten aan de rand van een wijk, in plaats van in het midden.

Zo kunnen verschillende wijken de school makkelijker bereiken. „Dat zijn echt beleidsinstrumenten waar je wat mee kunt en die hoognodig zijn. Het beeld in de samenleving is misschien dat de verschillen tussen scholen in de VS groot zijn, maar in een stad als Utrecht is het niet veel anders.”